

ประเมินความเสี่ยงการทุจริต ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ประเมินความเสี่ยงการทุจริต ด้าน

- ๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
- ๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
- ๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

ชื่อกระบวนการ/งาน การบริหารสัญญา โครงการจัดหาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรระบบพลังงานแสงอาทิตย์

ชื่อหน่วยงาน/กระทรวง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้รับผิดชอบ	สำนักบริหารกลาง	โทรศัพท์	๐๒ ๖๖๖ ๗๐๑๑
	สำนักพัฒนาน้ำบาดาล	โทรศัพท์	๐๒ ๖๖๖ ๗๓๔๓
	สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑ - ๑๒	โทรศัพท์	
	กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	โทรศัพท์	๐๒ ๖๖๖ ๗๑๒๑
	ส่วนพัสดุ	โทรศัพท์	๐๒ ๖๖๖ ๗๐๒๖

ขั้นตอนที่ ๑ การระบุความเสี่ยง

ตารางที่ ๑ ตารางระบุความเสี่ยง (Known Factor และ Unknown Factor)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
		Known Factor	Unknown Factor
๑	การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		✓
๒	การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับผลงาน - ไม่มีการตรวจรับผลงานอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		✓
๓	การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการ ตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย		✓

ตารางที่ ๑ อธิบายรายละเอียดความเสี่ยงการทุจริต เช่น รูปแบบ พฤติการณ์การทุจริตที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และควรอธิบายพฤติการณ์ความเสี่ยงให้ละเอียด ชัดเจน มากที่สุด

- ความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูงมีประวัติอยู่แล้ว ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง Known Factor
- หากไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง Unknown Factor
- หน่วยงานสามารถปรับแบบได้โดยไม่ระบุว่าเป็นประเภท Known Factor หรือ Unknown Factor ก็ได้

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๒ ให้นำข้อมูลจากตารางที่ ๑ มาวิเคราะห์เพื่อแสดงสถานะความเสี่ยงการทุจริตของแต่ละโอกาส/ ความเสี่ยงการทุจริต ออกตามรายสีไฟจราจร เขียว เหลือง ส้ม แดง โดยระบุสถานะของความเสี่ยงในช่องสีไฟจราจร ความหมายของสถานะความเสี่ยงตามสีไฟจราจร มีรายละเอียดดังนี้

- **สถานะสีเขียว** : ความเสี่ยงระดับต่ำ
- **สถานะสีเหลือง** : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถให้ความครอบคลุมประมัตระวัง ในระหว่างปฏิบัติงาน ตามปกติควบคุมดูแลได้
- **สถานะสีส้ม** : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคน หลายหน่วยงานภายในองค์กร มีหลายขั้นตอน จนยากต่อการควบคุม หรือไม่มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่ปกติ
- **สถานะสีแดง** : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก คนที่ไม่รู้จักไม่สามารถ ตรวจสอบได้ชัดเจน ไม่สามารถกำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงสถานะความเสี่ยง (แยกตามสีไฟจราจร)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
๑	การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		✓		
๒	การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับผลงาน - ไม่มีการตรวจรับผลอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		✓		
๓	การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		✓		

ตารางที่ ๒ นำโอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต จากตารางที่ ๑ นำมาแยกสถานะความเสี่ยงการทุจริตตามไฟสีจราจร

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก

ขั้นตอนที่ ๓ เมทริกซ์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix)

ขั้นตอนที่ ๓ นำโอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต ที่มีสถานะความเสี่ยงระดับสูงจนถึงความเสี่ยงระดับสูงมาก ที่เป็นสีส้ม และสีแดง จากตารางที่ ๒ มาทำการหาค่าความเสี่ยงรวม ซึ่งได้จากระดับ ความจำเป็นของการเฝ้าระวัง ที่มีค่า ๑ - ๓ คูณด้วย ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่มีค่า ๑ - ๓ เช่นกัน ค่า ๑ - ๓ โดยมีเกณฑ์ในการให้ค่า ดังนี้

๓.๑ ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง มีแนวทางในการพิจารณาดังนี้

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนหลักที่สำคัญของกระบวนการงานนั้น ๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้น เป็น MUST หมายถึงมีความจำเป็นสูงของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตที่ต้องทำการป้องกันไม่ดำเนินการไม่ได้ ค่าของ MUST คือ ค่าที่อยู่ในระดับ ๓ หรือ ๒

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็นกิจกรรม หรือขั้นตอนรองของกระบวนการงานนั้น ๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็น SHOULD หมายถึงมีความจำเป็นต่ำในการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต ค่าของ SHOULD คือ ค่าที่อยู่ในระดับ ๑ เท่านั้น

๓.๒ ระดับความรุนแรงของผลกระทบ มีแนวทางในการพิจารณาดังนี้

กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Stakeholders รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแล พันธมิตร ภาครีเอกชน ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับ ผลกระทบทางการเงิน รายได้ลด รายจ่ายเพิ่ม Financial ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ กลุ่มเป้าหมาย Customer/User ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นผลกระทบต่อกระบวนการภายใน Internal Process หรือกระบวนการ

การเรียนรู้ องค์ความรู้ Learning & Growth ค่าอยู่ที่ ๑ หรือ ๒

ตารางที่ ๓ SCORING ทะเบียนข้อมูลที่ต้องเฝ้าระวัง ๒ มิติ

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง			ระดับความรุนแรงของผลกระทบ			ค่าความเสี่ยงรวม จำเป็น x รุนแรง
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	
๑	การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		๓			๓		๙
๒	การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ - ไม่มีการตรวจรับผลอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		๓			๒		๖
๓	การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		๒			๒		๔

ตารางที่ ๓ นำข้อมูลที่มีสถานะความเสี่ยงใน ช่องสีส้ม และสีแดง จากตารางที่ ๒ มาหาค่าความเสี่ยงรวม (ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง คูณ ระดับความรุนแรงของผลกระทบ)

การพิจารณาระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง และ ระดับความรุนแรงของผลกระทบ

ตารางที่ ๓.๑ ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	กิจกรรมหรือขั้นตอนหลัก MUST ค่าควรเป็น ๓ หรือ ๒	กิจกรรมหรือขั้นตอนรอง SHOULD ค่าควรเป็น ๑
๑	การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	๓	
๒	การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ - ไม่มีการตรวจรับผลอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	๓	
๓	การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	๒	

ตารางที่ ๓.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของผลกระทบตาม Balanced Scorecard

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	๑	๒	๓
๑	การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย			X
๒	การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ - ไม่มีการตรวจรับผลอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		X	
๓	การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย			X

แนวทางการพิจารณาระดับความรุนแรงของผลกระทบตาม Balanced Scorecard

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	๑	๒	๓
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Stakeholders รวมถึง หน่วยงานกำกับดูแล พันธมิตร ภาคราชการ		X	X
ผลกระทบทางการเงิน รายได้ลด รายจ่ายเพิ่ม Financial		X	X
ผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ กลุ่มเป้าหมาย Customer/User		X	X
ผลกระทบต่อกระบวนการภายใน Internal Process	X	X	
กระทบด้านการเรียนรู้ องค์กรความรู้ Learning & Growth	X	X	

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินการควบคุมความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๔ ให้นำค่าความเสี่ยงรวม (จำเป็น X รุนแรง) จากตารางที่ ๓ มาทำการประเมินการควบคุมการทุจริต ว่ามีระดับการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับคุณภาพการจัดการ (คุณภาพการจัดการ สอดส่อง ฝ้าระวังในงานปกติ) โดยเกณฑ์คุณภาพการจัดการ จะแบ่งเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ดี : จัดการได้ทันที ทุกครั้งที่เกิดความเสี่ยง ไม่กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์กร ไม่มีผลเสียทางการเงิน ไม่มีรายจ่ายเพิ่ม

พอใช้ : จัดการได้โดยส่วนใหญ่ มีบางครั้งยังจัดการไม่ได้ กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์กร แต่ยอมรับได้ มีความเข้าใจ

อ่อน : จัดการไม่ได้ หรือได้เพียงส่วนน้อย การจัดการเพิ่มเกิดจากรายจ่าย มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงานและยอมรับไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงการประเมินการควบคุมความเสี่ยง

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	คุณภาพการจัดการ	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		
		ค่าความเสี่ยงระดับต่ำ	ค่าความเสี่ยงระดับปานกลาง	ค่าความเสี่ยงระดับสูง
การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	พอใช้			ค่อนข้างสูง
การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ - ไม่มีการตรวจรับผลอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	พอใช้		ปานกลาง	
การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ดี		ปานกลาง	

ตารางที่ ๔ ให้นำค่าความเสี่ยงรวม (จำเป็น X รุนแรง) จากตารางที่ ๓ มาทำการประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต โดยการวิเคราะห์จากคุณภาพการจัดการขององค์กรกับความเสี่ยงเรื่องที่ทำประเมิน (ดี/พอใช้/อ่อน) เพื่อประเมินว่าความเสี่ยงการทุจริต มีค่าความเสี่ยง อยู่ระดับใด จะได้นำไปบริหารจัดการความเสี่ยง ตามความรุนแรงของความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๕ แผนบริหารความเสี่ยง

ให้เลือกเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงสุดจากการประเมินการควบคุมความเสี่ยง Risk – Control Matrix Assessment ในตารางที่ ๔ ที่อยู่ในช่องค่าความเสี่ยง อยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง มาทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ตามลำดับความรุนแรง (กรณีที่หน่วยงานทำการประเมินการควบคุม ความเสี่ยง ในตารางที่ ๔ ไม่พบว่าความเสี่ยงอยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง เลย แต่พบว่าความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับ ต่ำ หรือ ค่อนข้างต่ำ ให้ทำการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในเชิงเฝ้าระวังความเสี่ยง การทุจริต หรือให้หน่วยงานพิจารณาทำการเลือกภารกิจงาน หรือกระบวนการงาน หรือการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดหรือมีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริต นำมาประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพิ่มเติม)

ตารางที่ ๕ ตารางแผนบริหารความเสี่ยง

ชื่อแผนบริหารความเสี่ยง...แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตกระบวนการ การบริหารสัญญา

ที่	รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันการทุจริต
๑	การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ควบคุมงาน - การเขียนรายงานปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจริง - การหาผลประโยชน์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	กำหนดให้คณะกรรมการผู้ควบคุมงานเคร่งครัดในการรายงานผลการปฏิบัติงานทั้งรายงานรายวัน และรายสัปดาห์ ที่จะต้องส่งคณะกรรมการตรวจรับงานฯ
๒	การแต่งตั้งกรรมการตรวจรับพัสดุ - ไม่มีการตรวจรับผลอย่างละเอียดรอบคอบ อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ - การเอื้อผลประโยชน์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	กำหนดให้กรรมการตรวจรับงานฯ มีความเคร่งครัดและรัดกุมในการตรวจสอบรายงานผลจากผู้ควบคุมงาน ให้มีความสอดคล้องทั้งรายงานประจำวัน และรายงานรายสัปดาห์ และลงพื้นที่ตรวจรับงานว่า การดำเนินงานสอดคล้องกับรายงานที่รายงานหรือไม่
๓	การสรุปรายงานผลของกรรมการตรวจรับพัสดุ อาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง หรือเอื้อประโยชน์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	การตรวจสอบหลักฐานเอกสารก่อนการตรวจรับงานให้มีความถูกต้อง และสอดคล้องกับผลการดำเนินการจริง และมีมาตรฐาน

ชื่อแผนบริหารความเสี่ยง...แผนเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตกระบวนการ การบริหารสัญญา

ที่	รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันการทุจริต
๑	การจัดทำรายงานการปฏิบัติงานของผู้ควบคุมงานทั้ง รายงานประจำวันและรายสัปดาห์ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง	- จัดทำแบบ checklist การตรวจสอบเอกสารหลักฐาน การปฏิบัติงานของผู้รับเหมา และผู้ควบคุมงาน ให้มีรายละเอียดครบถ้วนถูกต้อง - ทุกกระบวนการ และสอดคล้องกับความเป็นจริง
๒	ผู้ควบคุมงาน และคณะกรรมการผู้ควบคุมงานฯ มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้รับเหมา ในการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง	- กำหนดบทลงโทษ แจ่งเวียนตามระเบียบพัสดุ ให้ทุกหน่วยงานทราบ - มีการลงตรวจพื้นที่ เพื่อดำเนินการตรวจรับให้ถูกต้องตามขอบเขตของงานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด
๓	การตรวจสอบเอกสารอาจจะมีการตรวจสอบเอกสารไม่ถูกต้อง	-การตรวจสอบหลักฐานเอกสารก่อนการตรวจรับงาน ให้มีความถูกต้อง และสอดคล้องกับผลการดำเนินการจริง และมีมาตรฐาน